

СТАНДАРТ ЗА ЗАВЪРШВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН

УПРАВЛЕНИЕ НА ДОКУМЕНТА

ПРИЕМАНЕ/УТВЪРЖДАВАНЕ

Приел/Утвърдил (име, длъжност)	Подпис	Дата
Академичен съвет	На Ректора на НБУ: _____ (n) _____	22.02.2022 г.
Съгласувал: Комисия/име, длъжност	Подпис	Дата
Комисия по наредбите	На Председателя на Комисията по наредбите: _____ (n) _____	03.02.2022 г.
Изготвил: екип/ име, длъжност	Подпис	Дата
гл. ас. д-р Владимир Димитров – Зам. ректор по учебната дейност (Председател) доц. д-р Кристиян Постаджиян – Декан на БФ Сава Керелезов – Директор на БФ	На Председателя на екипа: _____ (n) _____	15.12.2021 г.

КОНТРОЛ НА ИЗДАНИЯТА

№	Дата на издание	Дата на влизане в сила	Кратко описание	Засегнати страни
1	22.02.2022 г.	01.03.2022 г.	Виж Приложение към Протокол от заседание на Академичния съвет от 22.02.2022 г.	Всички звена и работещи в НБУ

КОНТРОЛИРАНИ ЕКЗЕМПЛЯРИ

№	Място на съхранение	Вид на носителя (хартиен/електронен)
1	Система Eventis	електронен
2	Правен отдел	подписан хартиен оригинал
3	Интернет страница на НБУ	електронен

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Дипломирането в бакалавърските и в магистърските програми на НБУ става със защита на теза или с държавен изпит, според изискванията на съответната програма.

(2) Ако студентът има успех над 4,50 от следването, той има право да избере дипломиране със защита на теза или с държавен изпит, съобразно спецификите на програмата, в която се обучава.

Чл. 2. Изключения:

(1) МП „Право“ – дипломирането става само със следните държавни изпити:

- a) Държавен изпит по гражданско-правни науки – писмен и устен;
- b) Държавен изпит по публично-правни науки – писмен и устен;
- c) Държавен изпит по наказателно-правни науки – писмен и устен;

(2) МП „Архитектура“ – дипломирането става само по следния начин:

- a) Държавен теоретико-практически изпит – клаузура;
- b) Дипломна работа – архитектурен проект с проучване по зададена тема;
- c) Публична защита на дипломната работа;

(3) Бакалавърски и магистърски програми от професионално направление 2.1. Филология:

- a) Държавен практически изпит (по съответния чужд език) – проверява писменото владение на езика на равнище С2 по Европейската езикова рамка;
- b) Държавен теоретичен изпит (по съответния чужд език) – проверява по предварително зададен конспект владението на теоретичните основи на езика;
- c) Писмен държавен изпит по превод – проверява способностите на дипломанта да осъществява писмен превод от чуждия на български език;
- d) Писмен държавен изпит по превод – проверява способностите на дипломанта да осъществява устен превод от чуждия на български език;
- e) Държавен квалификационен изпит по преподаване на чужд език – проверява уменията на дипломанта да преподава чуждия език на ученици в началния или средния курс на българските училища.

(4) Майнър-програмите – втора специалност завършват с държавен изпит, който се провежда под формата на практически проекти.

Чл. 3. Бакалавърските/магистърските тези биват два типа: (1) теоретично и/или практическо изследване, (2) дипломен проект.

Чл. 4. Държавните изпити биват: (1) писмен, (2) устен, (3) писмен и устен, (4) практически.

МИНИМАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ И ПРОЦЕДУРА ЗА ЗАЩИТА НА ТЕЗА ОТ ТИПА „ТЕОРЕТИЧНО И/ИЛИ ПРАКТИЧЕСКО ИЗСЛЕДВАНЕ“

Чл. 5. Минималните изисквания към бакалавърска/магистърска теза от типа „теоретично и/или практическо изследване“ са:

(1) Теоретично и/или практическо изследване в област, пряко свързана със завършваната програма, чрез което дипломантът показва задълбочени и устойчиви знания и умения в областта, както и способността да създава и организира цялостен писмен текст в подходящия стил регистър.

(2) Съдържателни изисквания:

- a) ясно формулирани цел и задачи на изследването;
- b) коректно цитиране и цитиране на ползваната литература;
- c) последователно и логично изложение на предмета на тезата с теоретична и практическа част;
- d) заключение, основано на изводи.

(3) Структурни изисквания:

- a) *титулна страница*, която включва: името на програмата, заглавието на работата, трите имена и факултетния номер на студента, името и фамилия на научния ръководител и годината на написване;
- b) *кратка анотация* с максимален обем половин страница;
- c) *основна част* с минимален обем 45 стр. за бакалавърска теза и 65 стр. за магистърска теза (при 1800 знака на стр.), съставена от: въведение; глави, изградени от параграфи, и заключение;
- d) *библиография*, която включва цитираните източници;
- e) *справочен апарат*, който включва бележки, приложения и др.

Чл. 6. След като студентът придобие необходимия минимален брой кредити по програмна схема за съответната бакалавърска/магистърска програма, подава заявление до директора на Програмния съвет, в което посочва избраната тема за бакалавърска/магистърска теза и предпочитан научен ръководител.

Чл. 7. Програмният съвет приема избора на студента или определя друг научен ръководител – преподавател в съответното професионално направление или специалист от практиката, и внася предложението за утвърждаване от Съвета на департамента.

Чл. 8. Дипломантът разработва своята теза под ръководството на научния ръководител.

Чл. 9. Когато е готов, дипломантът предава разработената теза на научния си ръководител, който проверява дали тя отговаря на изискванията за плагиатство, разписва титулната страница на тезата и я депозира в департамента не по-късно от четири седмици преди датата за защита.

- (1) Ако научният ръководител открие, че в разработката има плагиатство или некоректно цитиране, както и ако според него тя не отговаря на минималните и специфичните изисквания за защита, има право да не подпише титулната страница и в писмен отзив да опише обстоятелствата, поради които е отказал.
- (2) Ако обстоятелствата налагат онлайн провеждане на защитата, ръководителят предава тезата по имейл на директора на Програмния съвет, като прилага и писмения си отзив, ако не подкрепя разработката.
- (3) Неподкрепена от научния ръководител теза не се включва в защита.
- (4) При неподкрепена теза студентът има право да си избере нова тема и ръководител, съгласно тази процедура.

Чл. 10. Директорът на Програмния съвет представя на Програмния съвет предложенията на научните ръководители за допускане до защита и своите предложения за рецензент на всяка една бакалавърска/магистърска теза, както и Комисия за защита в състав от най-малко трима членове, двама от които са щатни хабилитирани преподаватели в НБУ. В комисията може да се включи и представител на съответната професионална общност.

Чл. 11. Програмният съвет изготвя до съответния факултет предложение за назначение на Комисията, списък на дипломантите, допуснати до защита от департамента със заглавията на техните тези, имената на научните ръководители и на рецензентите; към предложението се прилагат общите справки и индивидуалните планове/програми (ако има такива) на студентите.

Чл. 12. Администрацията на факултета преглежда документите и ги предава на отдел „Дипломиране“.

Чл. 13. Отдел „Дипломиране“ проверява дали студентите са изпълнили изискванията за дипломиране в съответната програма и випуск и дали имат заверени копия на диплома за предходно образование; след това предава справка на факултета, в която се описва готовността за дипломиране на всеки студент.

Чл. 14. На базата на справката по чл. 13 деканът на факултета назначава Комисията, насрочва защитата и утвърждава списъка на допуснатите до защита дипломанти.

Чл. 15. Рецензентът представя своята рецензия в департамента с копие до дипломанта не по-късно от пет календарни дни преди датата на защитата. Така представената рецензия не може да бъде променяна, след като е предадена от рецензента.

Чл. 16. Защитата се провежда пред Комисията и е публична. При извънредни обстоятелства защитата може да бъде проведена и онлайн, но също остава публична.

Чл. 17. Комисията определя оценката въз основа на представената дипломна теза, мненията на научния ръководител и рецензента и способността на кандидата да защити позициите си.

Чл. 18. Ако чрез рецензията или по време на самата защита се установи висока степен на плагиатство, или че тезата не отговаря на изискванията, комисията има право да оцени тезата с оценка Слаб (2).

Чл. 19. Студент, който е получил оценка Слаб (2) или желае да повиши оценката си, се явява на друга защита с нова теза, нов научен ръководител и нов рецензент, съгласно тази процедура.

Чл. 20. Успешно защитената теза се съхранява на електронен носител в Библиотеката на НБУ, като файлът(овете) се предоставя(т) от секретаря на департамента в срок до десет работни дни след защитата на тезата.

МИНИМАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ И ПРОЦЕДУРА ЗА ЗАЩИТА НА ТЕЗА ОТ ТИПА „ДИПЛОМЕН ПРОЕКТ“

Чл. 21. Минималните изисквания към бакалавърска/магистърска теза от типа „дипломен проект“ са:

(1) Писмено описание на участието на дипломанта в: сценична творба, документален/художествен филм, изложба, ревю, пърформанс, публикувано литературно произведение и други подобни като: актьор, инструменталист, певец, танцьор, сценарист, дизайнер, сценограф, режисьор, автор на драматургичен текст. Като дипломен проект може да бъде представено и портфолио от отделни творби или проекти на дипломанта, разработени в процеса на обучение на студента и съпроводени от писмено описание.

(2) Съдържателни изисквания към описанието:

- ясно и точно описание на участието на дипломанта;
- подробно описание на процеса на изграждане на творбата/проекта и/или ролята на дипломанта в нея/него – подходи, техники, материали, трудности и начини на преодоляването им;
- аналитичен поглед към положителните страни и недостатъците на работата и на участието на дипломанта в нея; отзиви (ако има);
- изводи, препоръки и цели за развитие.

(3) Структурни изисквания към описанието:

- титулна страница*, която включва: името на програмата, темата на дипломния проект, трите имена и факултетния номер на студента, името и фамилията на дипломния/творческия ръководител и годината на написване на текста;
- въведение*, в което се описват всички данни за творбата/проекта: заглавие, екип, място и начин на реализиране/публикуване и др. под.;
- основна част* с минимален обем 20 стр. за бакалавърска теза и 30 стр. за магистърска теза (при 1800 знака на стр.), съставена от описаните по-горе съдържателни елементи.

(4) Продукция – представен пред комисията: видео файл с пълен запис на спектакъл, филм, концерт; защита на авторска изложба, ревю, пърформанс, литературно издание, съдържащо драматургичен текст на дипломанта, или портфолио, съдържащо авторски проекти и/или участия на студента в други проекти.

Чл. 22. След като студентът придобие необходимия минимален брой кредити по програмна схема за съответната бакалавърска/магистърска програма, подава заявление до директора на Програмния съвет, в което посочва предложение за наименование на творческия(ите) проект(и), който/които ще защитава, и предпочитан дипломен/творчески ръководител.

Чл. 23. Програмният съвет приема избора на студента или определя друго наименование и/или друг ръководител на проекта – преподавател в съответното професионално направление или специалист от практиката, и внася предложението за утвърждаване от Съвета на департамента.

Чл. 24. Дипломантът разработва писменото описание на дипломния си проект, което направи в консултация с дипломния/творческия си ръководител.

Чл. 25. Когато е готов, дипломантът предава в департамента представянето на проекта с подпис на дипломния/творческия си ръководител, заедно с необходимите материали, представящи продукта, който ще защитава.

Чл. 26. Директорът на Програмния съвет представя на Програмния съвет дипломните проекти, ръководителите на студентите и Комисия за защита в състав от най-малко трима членове, двама от които са щатни хабилитирани преподаватели в НБУ. В комисията може да се включи и представител на съответната професионална общност.

- (1) Ако научният ръководител прецени, че проектът или неговото описание не отговаря(т) на минималните и специфичните изисквания за защита, има право да не подпише титулната страница и в писмен отзив да опише обстоятелствата, поради които е отказал.
- (2) Ако обстоятелствата налагат онлайн провеждане на защитата, ръководителят предава описанието по имейл на директора на Програмния съвет, като прилага и писмения си отзив, ако не подкрепя проекта и/или неговото описание.
- (3) Неподкрепен от дипломния/творческия ръководител проект не се включва в защита.
- (4) При неподкрепен проект студентът има право да си избере нов проект и ръководител, съгласно тази процедура.

Чл. 27. Програмният съвет изготвя до съответния факултет предложение за назначение на Комисията и списък на дипломантите, допуснати до защита от департамента със заглавията на техните дипломни проекти и имената на техните дипломни/творчески ръководители; към предложението се прилагат общите справки и индивидуални планове/програми (ако има такива) на студентите.

Чл. 28. Администрацията на факултета преглежда документите и ги предава на отдел „Дипломиране“.

Чл. 29. Отдел „Дипломиране“ проверява дали студентите са изпълнили изискванията за дипломиране в съответната програма и випуск и дали имат заверени копия на диплома за предходно образование; след това предава справка на факултета, в която описва готовността за дипломиране на всеки студент.

Чл. 30. На база на справката по чл. 29 деканът на факултета назначава Комисията, насрочва защитата и утвърждава списъка на допуснатите до защита дипломанти.

Чл. 31. Защитата се провежда пред Комисията и е публична. При извънредни обстоятелства защитата може да бъде проведена и онлайн, но също остава публична.

Чл. 32. Комисията определя оценката въз основа на представените проекти.

Чл. 33. Студент, който е получил оценка Слаб (2) или желае да повиши оценката си, се явява на друга защита с нов проект и нов дипломен/творчески ръководител съгласно тази процедура.

Чл. 34. Успешно защитеният дипломен проект, заедно с неговото описание, се съхранява на електронен носител в Библиотеката на НБУ, като файловете се предоставят от секретаря на департамента в срок до десет работни дни след защитата на проекта.

МИНИМАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ И ПРОЦЕДУРА ЗА ПОДГОТОВКА И ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ

Чл. 35. Държавните изпити биват:

- (1) Писмен държавен изпит – проверява задължителния минимум от знания и умения на дипломанта в основните области, преподавани в съответната програма, чрез писмено изложение от минимум 6 стр. най-малко по 2 въпроса, изтеглени на случаен принцип от предварително зададен конспект, или чрез стандартизиран тест със затворени и/или отворени въпроси.
- (2) Устен държавен изпит – проверява задължителния минимум от знания и умения на дипломанта в основните области, преподавани в съответната програма, чрез устно изложение от минимум 10 минути най-малко по 2 въпроса, изтеглени на случаен принцип от предварително зададен конспект, както и чрез диалог с комисията по допълнително зададени въпроси.

- (3) Писмен и устен държавен изпит – представлява комбиниране на горните две форми, като включва: минимум 3 стр. писмено изложение поне по 1 въпрос и минимум 5 минути устно изложение поне по 1 въпрос, както и устен диалог с комисията.
- (4) Практически държавен изпит – проверява уменията на дипломанта да създава/участва в художествени творби в изучаваната от него област, като уменията се демонстрират на място, пред комисията по време на изпита (напр.: концерт, представление, изработка на една или няколко художествени творби с използване на сложни техники и др.)

Чл. 36. След като студентът придобие необходимия минимален брой кредити по програмна схема за съответната бакалавърска или магистърска програма, подава заявление до директора на Програмния съвет за явяване на държавен изпит.

Чл. 37. Директорът на Програмния съвет представя на Програмния съвет заявленията на студентите за държавен изпит, както и своите предложения за Комисия за провеждане на държавния изпит в състав от поне трима членове, най-малко двама от които са хабилитирани щатни преподаватели в НБУ. В комисията може да се включи и представител на съответната професионална общност.

Чл. 38. Програмният съвет изготвя до съответния факултет предложение за назначение на Комисията, списък на дипломантите, допуснати до държавен изпит от департамента, и техните общи справки и индивидуални планове/програми (ако имат такива).

Чл. 39. Администрацията на факултета преглежда документите и ги предава на отдел „Дипломиране“.

Чл. 40. Отдел „Дипломиране“ проверява дали студентите са изпълнили изискванията за дипломиране в съответната програма и випуск и дали имат заверени копия на диплома за предходно образование; след това предава справка на факултета, в която описва готовността за дипломиране на всеки студент.

Чл. 41. На база на справката по чл. 40 деканът на факултета назначава Комисията, насрочва датата за държавния изпит и утвърждава списъка на допуснатите до него дипломанти.

Чл. 42. Държавният изпит се провежда пред Комисията, която при нужда се подпомага от квестор. При извънредни обстоятелства изпитът може да бъде проведен и онлайн.

Чл. 43. Комисията определя оценката въз основа на представянето на дипломанта.

Чл. 44. Студент, който е получил оценка Слаб (2) или желае да повиши оценката си, подава ново заявление за явяване на държавен изпит и се явява на нова дата.

СПЕЦИФИЧНИ ИЗИСКВАНИЯ

Чл. 45. Програмните съвети към съответните бакалавърски и магистърски програми подготвят: Описания на специфичните изисквания към провеждането на защити и държавни изпити, които специфицират посочените в този стандарт минимални съдържателни и формални изисквания, както и Конспекти за държавните изпити.

Чл. 46. Директорите на Програмните съвети представят за обсъждане на Съвета на департамента Описанията и Конспектите.

Чл. 47. След като бъдат приети от Съвета на департамента, Описанията и Конспектите се предлагат от ръководителя на департамента за гласуване от Факултетния съвет на съответния факултет.

Чл. 48. Приетите на Факултетния съвет Описания и Конспекти се публикуват на страницата на съответния департамент в Сайта на НБУ, както и в Moodle НБУ – в курс „Дипломиране“ на съответната програма и се актуализират, когато е необходимо.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 49. Защитите на тези и устните държавни изпити (или устните части от държавните изпити) могат да бъдат записвани, като за целта на входа на залата, в която се провеждат, се поставя съответното означение, или председателят на Комисията изпраща електронно съобщение до дипломантите и членовете на Комисията, ако защитите/държавните изпити се провеждат онлайн.

Чл. 50. Оценка от защита на теза или държавен изпит може да бъде оспорена само при установени процедурни нарушения, след подаден до съответния декан сигнал от студент или член на комисията. В случай, че оспорването е основателно, деканът назначава извънредна дата за повтаряне на защитата или нов държавен изпит.

Чл. 51. Сесиите за защитите на тези и държавни изпити са минимум четири годишно и се провеждат по утвърден в началото на академичната година план от декана на съответния факултет.